

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-356/21

J. K.
v.
TP S. A.

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie (Obvodní soud pro hlavní město Varšavu ve Varšavě, Polsko)]

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 12. ledna 2023

„Řízení o předběžné otázce – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78/ES – Článek 3 odst. 1 písm. a) a c) – Podmínky přístupu k samostatné výdělečné činnosti – Podmínky zaměstnání a pracovní podmínky – Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace – Nezávislý podnikatel, který pracuje na základě smlouvy o dílo – Ukončení smlouvy a neuzavření nové – Svobodná volba smluvní strany“

1. *Sociální politika – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78 – Působnost – Podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti a k povolání – Pojem – Autonomní a jednotný výklad – Široký výklad*
[Článek 19 odst. 1, článek 45 a čl. 153 odst. 2 SFEU; směrnice Rady 2000/78, body 9 a 11 odůvodnění a článek a čl. 3 odst. 1 písm. a)]

(viz body 34–43)
2. *Sociální politika – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78 – Působnost – Podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti a k povolání – Pojem – Smluvní strana, která vykonává samostatnou hospodářskou činnost – Reálná a skutečná profesní činnost vykonávaná osobně a pravidelně ve prospěch téhož příjemce, která umožňuje přístup k prostředkům obživy – Odmítnutí uzavřít smlouvu o dílo s uvedenou smluvní stranou z důvodů vycházejících ze sexuální orientace – Zahrnutí*
[Směrnice Rady 2000/78, čl. 3 odst. 1 písm. a)]

(viz body 44–47, 49–51)
3. *Sociální politika – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78 – Působnost – Podmínky zaměstnání a pracovní podmínky – Pojem – Nedobrovolné ukončení činnosti osoby samostatně výdělečně činné – Ukončení a neprodloužení smlouvy o dílo z důvodů vycházejících z její sexuální orientace – Zahrnutí*
[Směrnice Rady 2000/78, čl. 3 odst. 1 písm. c)]

(viz body 61–63, 65, 66)

4. *Sociální politika – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78 – Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace – Opatření stanovená vnitrostátními právními předpisy, která jsou nutná pro ochranu práv a svobod ostatních lidí – Svobodná volba smluvní strany – Smluvní strana, která vykonává samostatnou hospodářskou činnost – Odmítnutí uzavřít nebo prodloužit smlouvu o dílo s uvedenou smluvní stranou z důvodů vycházejících ze sexuální orientace – Vnitrostátní právní předpisy, které toto odmítnutí vylučují z ochrany proti diskriminaci stanovené ve směrnici – Nepřípustnost [Směrnice Rady 2000/78, čl. 2 odst. 5 a čl. 3 odst. 1 písm. a) a c)]*

(viz body 72, 73, 75–79 a výrok)

Shrnutí

V letech 2010 až 2017 J. K. na základě po sobě jdoucích krátkodobých smluv o dílo, které uzavřel v rámci své samostatné hospodářské činnosti, osobně připravoval audiovizuální sestřihy, propagační trailery či upoutávky pro redakci vysílání a reklamy Programu 1 společnosti TP, která v Polsku provozuje celostátní veřejnoprávní televizní stanici.

Dne 20. listopadu 2017 uzavřel J. K. se společností TP novou smlouvu o dílo na dobu jednoho měsíce a v této smlouvě byly na prosinec stanoveny dvě týdenní služby. Společnost TP však poté, co J. K. a jeho partner zveřejnili dne 4. prosince 2017 na YouTube video propagující toleranci vůči párům stejného pohlaví, informovala J. K. o zrušení těchto dvou týdenních služeb.

J. K. tak v prosinci 2017 nevykonal žádnou službu a společnost TP s ním již neuzavřela žádnou novou smlouvu o dílo.

J. K. následně podal k předkládajícímu soudu Sądu Rejonowemu dla m. st. Warszawy w Warszawie (Obvodní soud pro hlavní město Varšavu ve Varšavě, Polsko) žalobu, kterou se domáhal mimo jiné náhrady nemajetkové újmy vyplývající z odmítnutí společnosti TP prodloužit jeho smlouvu, a ukončit tím jejich profesní vztah z důvodu, který je podle J. K. založen na jeho sexuální orientaci.

V rámci tohoto sporu má uvedený soud pochybnosti o slučitelnosti ustanovení polského práva¹ s unijním právem, jelikož toto ustanovení vylučuje z ochrany proti diskriminaci poskytované směrnici 2000/78² svobodnou volbu smluvní strany pouze tehdy, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu či státní příslušnosti.

¹ – Jedná se o čl. 5 bod 3 ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (zákon, kterým se provádí některá ustanovení práva Evropské unie v oblasti rovného zacházení) ze dne 3. prosince 2010 (Dz. U. č. 254, položka 1700). V konsolidovaném znění (Dz. U. z roku 2016, položka 1219) toto ustanovení stanoví, že se tento zákon nevztahuje na svobodnou volbu smluvní strany, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu nebo státní příslušnosti.

² – Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice 2000/78 brání takovému vnitrostátnímu ustanovení, v důsledku kterého je na základě svobodné volby smluvní strany z ochrany proti diskriminaci vyloučena situace, kdy je odmítnutí uzavřít, nebo obnovit s určitou osobou smlouvu, jejímž předmětem je uskutečnění určitých plnění touto osobou v rámci výkonu nezávislé činnosti, založeno na její sexuální orientaci.

Závěry Soudního dvora

Na prvním místě Soudní dvůr připomněl, že výrazy „zaměstnání“, „samostatná výdělečná činnost“ a „povolání“, které jsou uvedeny v čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78³, musí být chápány v širokém smyslu. Směrnice 2000/78 se má tak vztahovat na širokou škálu profesních činností, včetně činností vykonávaných osobami samostatně výdělečně činnými za účelem zajištění jejich obživy. Je třeba nicméně rozlišovat činnosti, které spadají do působnosti této směrnice, a činnosti, které spočívají v pouhém dodání zboží nebo služeb jednomu nebo více příjemcům a do její působnosti nespádají.

Aby tedy profesní činnosti spadaly do působnosti směrnice 2000/78, je třeba, aby byly tyto činnosti skutečné a byly vykonávány v rámci právního vztahu, který se vyznačuje určitou stabilitou, což musí stran činnosti vykonávané J. K. posoudit předkládající soud.

Vzhledem k tomu, že posledně uvedená činnost představuje reálnou a skutečnou profesní činnost vykonávanou osobně a pravidelně ve prospěch téhož příjemce, která J. K. umožňuje mít zcela nebo zčásti přístup k prostředkům obživy, otázka, zda podmínky přístupu k takové činnosti spadají pod čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78, nezávisí na tom, zda je tato činnost kvalifikována jako „zaměstnání“ nebo „samostatná výdělečná činnost“.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že aby osoba mohla skutečně vykonávat svou profesní činnost, uzavření smlouvy o dílo představuje okolnost, jejíž existence může být nezbytná. Pojem „podmínky přístupu“ k samostatné výdělečné činnosti⁴ proto může zahrnovat uzavření takové smlouvy a odmítnutí uzavřít tuto smlouvu z důvodů týkajících se sexuální orientace smluvní strany spadá do působnosti směrnice 2000/78.

Na druhém místě Soudní dvůr stran výkladu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78⁵ uvedl, že pojem „podmínky zaměstnání a pracovní podmínky“, který je v tomto článku uveden, se s ohledem na cíl této směrnice v širokém smyslu vztahuje na podmínky použitelné na jakoukoli formu zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti, a to bez ohledu na právní formu, ve které je činnost vykonávána.

³ – Článek 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 stanoví, že „[v] rámci pravomocí svěřených [Unii] se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábory bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie včetně získávání praktických zkušeností“.

⁴ – Ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78.

⁵ – Článek 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 stanoví, že tato směrnice je použitelná, pokud jde o podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování.

Skutečnost, že J. K. nemohl odsloužit žádnou týdenní službu stanovenou ve smlouvě o dílo, proto patrně představuje nedobrovolné ukončení činnosti osoby samostatně výdělečně činné, které lze postavit na roveň propuštění zaměstnance, což musí ověřit předkládající soud. Rozhodnutí společnosti TP neprodloužit smlouvu o dílo s J. K., přičemž důvodem je podle J. K. jeho sexuální orientace, a ukončit tím profesní vztah, který mezi nimi existoval, spadá za těchto podmínek do působnosti čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78.

Na třetím a posledním místě Soudní dvůr zdůraznil, že kdyby se připustilo, že smluvní svoboda umožňuje odmítnout uzavřít s osobou smlouvu z důvodu její sexuální orientace, znamenalo by to zbavit čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 jeho užitečného účinku, jelikož toto ustanovení zakazuje právě jakoukoli diskriminaci na základě takového důvodu, pokud jde o přístup k samostatné výdělečné činnosti.

Vzhledem k tomu, že svoboda podnikání nepředstavuje absolutní výsadu, dotčené ustanovení polského práva, které nezahrnuje sexuální orientaci mezi výjimky ze svobodné volby smluvního partnera, tak nemůže v projednávaném případě odůvodnit vyloučení ochrany proti diskriminaci poskytnuté směrnicí 2000/78, pokud toto vyloučení není v souladu s čl. 2 odst. 5 této směrnice nezbytné k ochraně práv a svobod ostatních lidí v demokratické společnosti.